

MEDJIMURSKA HIŽA, TRADICIJA S KULTURO

RAZISKAVA MOŽNOSTI, ARHITEKTURNA ZASNOVA IN ŠTUDIJA UPRAVIČENOSTI

MEDJIMURSKA HIŽA, TRADITION AND CULTURE

INVESTIGATION OF POSSIBILITIES, ARCHITECTURAL DESIGN AND FEASIBILITY STUDY

Raziskava v okviru Programa P5/068, Trajnostno oblikovanje kakovostnega bivalnega okolja 2005–2008, vodja prof. dr. Peter Fister
 Research within the framework of the P5/068 Programme: Sustainable design of quality residential environment 2005–2008, headed by Dr. Peter Fister.

Ključne besede

tradicija, lepota, zdravje, rekreacija, kultura, tipika, odnosi, kvadrat, kvadratni koren iz dve

Key words

tradition, beauty, health, recreation, culture, type, relations, square, square root of two

Izvleček

Gre za večji kompleks nekdanj značilnega medjimurskega gostišča "Medjimurska hiža", nekaj kilometrov severno od Čakovca. Danes je to velik plato, obraščen z značilnim borovcem in obdan z brežinami vse do ribnikov. Naloga je bila postaviti arhitekturno zasnovo pozidave, ki bi vključevala tradicijo, značilno arhitekturo z novimi, ekonomsko čim bolj uspešnimi programi.

Obstoječe stanje je žalostno: pogorišče nekdanj slovite gostilne na poti z Balkana v Evropo, zapuščeno območje, danes uporabljano kot nogometno igrišče in zapuščen ter zanemarjen gozdič.

Možnosti za umestitev nove pozidave so velike. Teren dopušča ohranitev čim več prostega prostora s pozidavo na robu brežine ter na spustu do ribnikov. Ne s ceste ne z notranje strani ne bi bilo videti objektov; tako bi ostala narava čim bolj neokrnjena. Tudi promet bi bilo mogoče speljati ob robu območja.

Potrebe so predvsem ekonomske in socialne: ekonomske so zaposlitev prebivalcev vasi, ki danes gravitira v Čakovec, socialne pa oživitve življenja na vasi, ki je v danih razmerah le še spalno naselje čakovske industrije – brez kulturnih, zdravstvenih in edukativnih vsebin.

Predlog programa je gostinska vsebina z gostinskimi sedeži za vsaj dva avtobusa, spalnimi možnostmi za 120 ljudi, predsedniškim apartmajem s pripadajočimi sobami in wellness centrom. Zunanja ureditev ostaja čim bolj neokrnjena, nedotaknjena, z vsebinami, ki jih je mogoče vnesti v gozdič, v brežine in okrog ribnikov. To so programi sreče, zdravja in rekreacije, ki dopolnjujejo program v objektu. Infrastruktura so predvsem parkirišča in dovozne poti ter ceste.

Posegi v prostor so zelo omejeni: zaradi zaščite narave je osrednji objekt na mestu nekdanje zgradbe umaknjen na rob ravnine, ki se strmo spušča proti gozdu, tako da je izkoristek odprtih delov zgradbe čim večji, a istočasno čim manj viden. Spalni del je lociran v brežino proti ribnikom in umeščen med drevesa borovega gozda: s pogledi na polja med drevesi, pa tudi z izhodi za sprehode ali druge aktivnosti. Zunanje dejavnosti (točke sreče, zdravja in rekreacije) so umeščene v gozd, z opremo v materialih, dimenzijah, barvah in oblikah, ki se z naravo skladajo.

Kulturna (arhitekturna) dediščina na tem območju ni posebno izrazita in je plod zadnjih nekaj deset let: torej neznačilna. Naslonitev na leseno arhitekturo severnega dela Hrvaške z značilnimi dvoetažnimi zgradbami, katerih temeljna prepoznavnost sta dva kvadrata, je logična. Vendar to prepoznavnost je bilo treba identificirati, analizirati in jo vključiti v sistem posebej za ta primer. Pri tem sem se naslonil na vire o značilni arhitekturi tega dela države.

Arhitektura je usklajen sklop značilnih elementov z novimi tehnologijami konstrukcij in oblog. Medtem ko je spalni del terasasta pozidava, ki naj bo čim bolj nevidna, a človeku blizu in čim bolj uporabna, je osrednji objekt skatlasta konstrukcija funkcionalne narave, ki jo v sredini seka poprek zamaknjen kubus dveh kvadratov z dvokapno streho, ki v arhitekturo vnaša tradicionalno oblikovano hišo.

Konstrukcija sta armirani beton in jeklo, z odprtini do tal v steklu, medtem ko je nova vsebina funkcionalne oblike zaprta v vertikalna,

Abstract

It is a large complex of a former typical Medjimurje eating-house "Medjimurska hiža" (hiža = a dialectal expression for house in Medjimurje), a few kilometers to the north of Čakovec. Today, it is a vast flat piece of land, overgrown with typical pine trees and surrounded by banks extending to the ponds. The task was to produce an architectural concept design for a construction which would integrate tradition and characteristic architecture with new economically successful programmes.

Existing conditions are sad: burnt-out ruins of a once famous inn alongside the route from the Balkans to Europe, an abandoned area used as a football playground, and an abandoned, unkept group of trees. There are great possibilities for the placement of new buildings. The land allows for the preservation of a lot of open space with construction on the edge of the bank and on the down sloping land beside the ponds. The buildings could not be seen from the road, or from the inner side, and thus nature would remain as pristine as possible. Traffic, too, could be routed along the edge of the area.

Needs are, above all, economic and social: economic ones involve employment of the villagers, who mostly gravitate towards Čakovec, and socially the village needs reviving because in the given conditions it is nothing but a dormitory settlement of Čakovec industry – lacking cultural, health and educational components. The programme proposes restaurant services for at least two busloads and lodging services for 120 persons, a presidential apartment, and a wellness centre. The outer arrangement remains as pristine and intact as possible, accomodating programmes which can be placed in the small wood, on the banks and around the ponds. These are health and recreation programmes, as well as 'meditation poles' firmly stuck into the ground and meant to induce various sensations of happiness, presumably attached to each of these poles. Infrastructure primarily consists of car parks, driveways and internal roads.

Interventions in the space are very restricted: owing to the protection of nature, the principal building is moved from the previous position to the edge of the flat land sloping steeply down towards the forest, so that the yield of the open sections of the building is enhanced as much as possible, and simultaneously the building itself is visible as little as possible. The section with the sleeping accommodation is located in the middle of the pine trees in the small wood near the pond bank: with a view of the fields through the trees. The location also allows outings and other activities. The open air activities (health and recreation, "meditation poles") occur in the woods, accomodating equipment and tools featuring materials, dimensions and colours in harmony with nature.

The cultural (architectural) heritage of the area is not particularly pronounced and is a result of the last few decades: hence, uncharacteristic. Leaning on the timber architecture of the northern part of Croatia, featuring characteristic two-storey buildings recognisable for their double square design, is then logical. Nevertheless, these recognisable features had to be identified,

neobdelana debela borovceva, ki služijo kot nastavljivi bris soleil, osrednji del zgradbe v obliki značilne medjimurske hiše pa je kontrastno ves v steklu. Kontrast je v materialih in zunanji opni, tradicija iz novega izstopa v širini dveh metrov – spredaj navznoter in zadaj navzven.

Material za brise soleil je polovica debela borovca. Od zunaj se vidi zunanja površina, od znotraj notranji prerez debela. Tako je zagotovljen tudi edukativni del, ki kaže konstrukcijo in princip sodobne arhitekture. Poseben pristop je tudi višina: medtem ko pridemo v osrednji prostor v nivoju, je ta na zunanji strani v višini druge etaže – pogledi so uprti v krošnje dreves. Računati je treba, da je wellness center aktivnost čakanja: pogledi v drevesne krošnje, v življenje v njih in v stalno gibanje predvsem pomirjajo in so v skladu z dejavnostmi.

Odnos do sosodstva je ključni element, saj združuje ekonomske s socialnimi in kulturnimi cilji, ko povezuje goste z domačimi na aktiven in kulturn način, z dejavnostmi.

Kultura regije, vrednote in vrednosti so bili vodila pri oblikovanju programa, saj arhitektura vnaša tradicijo z najnovejšimi tehnologijami in jasno kaže na njihov odnos.

Upravičenost je bila analizirana z več vidikov. Pogoj investitorjev je ekonomika, lokalnih skupnosti sociala in kulturnikov vnos nove arhitekture z navdihom tradicije. Predloženi projekt je te pogoje izpolnjeval v največji možni meri.

Doseženi cilji, namen in rezultati

Študija idejne zasnove arhitekture dokazuje upravičenost s področij oblikovanja prostora, gospodarnosti in umestitve v prostor. Rezultati kažejo usklajenost s programom in izvedbami, predvsem pa pozitiven odnos gospodarnost – kultura – sociala, ko gre za občutljiv ruralni prostor blizu industrijskega mesta.

Problematika v arhitekturi, umestitev obravnavane teme v te tokove in njen pomen

Problematika starega z novim je v arhitekturi pogostna. V danem primeru ni šlo za posnemanje oblik in detajlov, pač pa za implementacijo dobljenih dročja razmerij in proporcijskih sistemov, ki so bili včasih bolj razumljeni kot danes. Že to je odgovor na vprašanje, ali je taka pot prava ali ne.

analysed and integrated into the system especially for this case. In doing so, I depended on sources about the characteristic architecture of this part of the country.

The resulting architecture is a reconciled complex of characteristic elements and new construction technologies and building envelopes. While the part of the building accommodating the bedrooms is a terraced structure as little visible as possible, but warm and practical, the central structure features a functional box frame construction forming a cube of two squares with the middle section, featuring a pitched roof, shifted crosswise towards the front, and thus introducing a traditionally designed house into the architecture.

The structure is made of reinforced concrete and steel, with glazed openings reaching the ground: while the new, functionally shaped part is enclosed by vertical, unworked pine trunks serving as an adjustable brise soleil, the central part of the building forming the typical Medjimurje house is, by contrast, completely glazed. The contrast lies in materials and the outer envelope; tradition stands out from the new two meters in width – inwards on the front side, and outwards on the rear side.

The material used for the brise soleil were pine tree trunk halves: their outer surfaces can be seen from the outside and the inner sections from the inside. In this way, an educational function is included, demonstrating the construction and principles of modern architecture. A particular approach was also taken in respect of the height: while we enter the central space at ground level, the latter corresponds to the height of the second floor on the outside – and the height of the sightline is at treetop level.

One has to reckon with the fact that a wellness centre's intrinsic activity is waiting: watching the tree-tops and the life within them, and their constant movement, has, above all, a calming effect in line with the activities.

Attitude towards the neighbourhood is a key element, because it combines economic objectives with social and cultural ones by bringing together guests and local people in an active and cultural manner – through activities.

The culture of the region and its values were the guidelines in shaping the programme, because the architecture introduces tradition by means of the latest technologies and clearly demonstrates their attitude towards it.

The feasibility of the project was analysed from several viewpoints, representing the respective conditions of investors, local communities and cultural workers which were the economy, social issues and the introduction of new architecture tinted with tradition. The submitted project met these conditions to the greatest possible extent.

Goals achieved, purpose and results

The study of the architectural design concept corroborates the validity of the project from the viewpoints of spatial design, economy and placement in space. The results reveal that the project successfully reconciles the programme with its executions, and in particular they reveal a positive relationship between economy, culture and social issues in a sensitive rural area in the proximity of an industrial town.

The place and significance of the discussed theme in problematics in architecture

The problematics of the new and old often occur in architecture: in the given case it was not a matter of emulating forms and details, but of implementing characteristics pertaining to proportions and proportional systems which were once better understood than they are today. This statement in itself already answers the question of whether it is the right way or not.

Borut Juvanec

"Medjimurska hiža", tradition and culture

Investigation of possibilities, architectural design and feasibility study

Upravičenost, vrednosti in vrednote: povzetek

Vzpostavitev starega stanja

izraba prostora: park, okolje, vrednote za vas, botanika (zaščitene vrste drevja, posebnost v okolju), kultura, tradicija

Obstoječe stanje zapuščenega območja z zanemarjeno naravo ne vnaša ničelne stopnje ekonomike, pač pa neizkoriščenost potencira v slabšanju razmer narave (nevzdrževanje, zanemarjenost). S časom območje vse vasi pridobiva prizvok negativnega, kar manjša vrednost prostora in oži možnosti za vnos novih programov in vlaganj.

Izraba kakovostnega prostora za gostinsko dejavnost je v predlaganem projektu nadgrajena z novo kakovostjo: s kulturnim turizmom vzpostavlja staro stanje z višjo kakovostjo. Okolje ne dobi le vzdrževanega videza, strokovna skrb za zaščitene vrste drevja in grmičevja je temeljna zahteva kulturne družbe. Vrednote, ki jih vas tako pridobi (spet pridobi), so višje kakovosti zaradi novih programov, ki so tako kulturno, ekonomsko in sociološko nujni v novih odnosih. Kultura in tradicija nadaljujeta dediščino dežele med Muro in Dravo, Medjimurja, severozahodnega dela Hrvaške, ki je bil zaradi zgodovinskih in geografskih pogojev v zgodovini vedno bolj ali manj zapostavljen. Ne nazadnje je stvar v botaniki: zaščitene vrste redkih drevesnih vrst, ki na tem delu dežele niso pogostne in izumirajo, so pomemben del kulturne krajine, ki je v zavesti ljudi in naroda zapisana kot nedeljiv del njihove kulture.

Ohranitev drevesnih vrst (borovec) vzpostavlja stare odnose med naravo, vasjo in družbo

Ne gre le za ohranitev vrst, ki so v drugih predelih Hrvaške bolj pogostni in bolj na gosto posejani. S tega vidika borovec pravzaprav ni posebna redkost, a geografska lega Medjimurja to zanika. Zato je ohranitev tako pomembna. Več: ne gre le za ohranitev, pač pa za vzdrževanje, za skrb, za razvoj, za popularizacijo, preprosto za vedenje o tej redki kulturi.

Ohranitev kulture do narave (sociologija), vrednost postane vrednota

Ohranitev kulture do narave je v narodu vedno prisotna, a zaradi ekonomskih in zgodovinskih okoliščin vedno nekoliko zabrisana. Pričujoči projekt to stanje ne le ohranja, temveč ga razvija in postavlja na višjo raven, pri čemer gre za sociološki fenomen. Družba kot taka mora zavarovati ogrožene vrste, pa naj gre za naravo ali ljudi. Projekt to zagotavlja.

Tradicija, dediščina, vrednosti in vrednote kulture

Nekdanji pomen gostinskega objekta predstavlja tradicijo, ki pa s časom (glej točko 12.11) ne le blede, pač pa rapidno raste v negativnem smislu. Kakovosti objekta, ki je pogorel, njegovega negovanega okolja, posebnosti tega okolja, kakovosti njegove vsebine (kuhinja, gostinska ponudba, ekstremne specialitete, dobra lokacija na smeri sever-jug) so bolj ali manj preteklost.

Žalostna preteklost, ki jo je treba presekat in nadgraditi z novimi kakovostmi v gradbenem, okoljskem in vsebinskem smislu. To je vezano na čas: medjimurski hiži se ta čas rapidno izteka.

Tradicija ni besedna fraza, je resna kulturna kategorija, ki spreminja vrednosti v vrednote. Ob tem je treba poudariti, da je kultura tradicije nepomembna vse do stopnje, ki zagotavlja preživetje. Ko je ta ekonomska točka presežena, šele takrat lahko govorimo o kulturi in višjih ciljih. Lačen človek ne hlepi po kulturi, ima vse drugačne težave in probleme. Danes smo priča mnogim možnostim ekonomskega razvoja, ki jih je treba iz stanja izluščiti, razviti, pokazati in razložiti ljudem. Šele potem lahko zaživi prava ekonomika.

Ekonomska vrednost

delovna mesta na vasi

Temeljna značilnost uspešne ekonomike so zahteve po delovnih mestih. Kolikor so te možnosti vezane na zahtevnejša delovna mesta (višjega ranga), je uspeh toliko večji. Projekt vnaša oboje: večje število delovnih mest in večje povpraševanje po višji izobrazbeni strukturi. To ni dvorezni meč. Tudi ob dejstvu, da ta trenutek na vasi ni zadostnega števila visoko kvalificirane delovne sile, projekt zagotavlja potrebe in z rezultati ekonomskih posegov odpira možnosti izobraževanja (tekočega, rednega in takega ob delu), kar je za vas izjemnega pomena.

100 novih mest,

od tega:

56 manj kvalificiranih mest

39 strokovnih mest

6 visoko strokovnih mest

Projekt zahteva in zagotavlja možnosti za večje število delovnih mest, za višjo izobrazbeno strukturo, za razvoj delovne sile in za izobraževanje. Prav kakovost višje izobrazbene strukture zagotavlja izbor in s tem višjo kakovost prišlekov v novo okolje, s čimer se izognemo navalu problematične delovne sile, ki v okolje vnaša probleme in težave.

oživitve življenja in dela (vas, občina, regija)

Oživitev življenja na vasi je rezultat možnosti (kvantiteta) in zahtev (kakovost). Ob ekonomskih razmerah, ki omogočajo večje posege, projekt predstavlja kakovostni premik, ko s kakovostnimi predlogi v okolje vnaša nove programe, ki vabijo k inventivnosti predvsem domačine, ki s svojo kulturo in poznavanjem problematike lahko prispevajo in zagotavljajo novo kakovost na raznih področjih, ki jih projekt ponuja.

Vas tako zaživi novo življenje ob ekonomskem razcvetu tudi na področju kulture, ko postane s prostorskimi možnostmi gonilo kulturnega razvoja vasi, občine, regije in meddeželnega prostora EU.

zaradi delovnih mest manjša migracija iz vasi: posledično manj prometa

Več delovnih mest vnaša v vas več zahtev po urejanju infrastrukture (tekoči, lokalni promet in mirujoči promet, večje potrebe po energetski, kanalizacijski, zdravstveni, kulturni infrastrukturi), a istočasno pomeni tudi manj migracij iz vasi v sosedne kraje, manj prometa, manj finančnih težav s tem v zvezi

in več doprinosa v krajevni proračun.

ekonomske prednosti na vasi: več sredstev, večja poraba, večji proračun vasi, občine, regije, večja vlaganja, hitrejši razvoj

Hitrejši razvoj in možnosti novih vlaganj, ko postane območje poznano in zanimivo za tuje vlagatelje, ima prednosti predvsem na vasi. Več sredstev predstavlja več zahtev in večjo družbeno porabo, posledično večji proračun na vasi in v občini, v regiji. Ta razvoj ob naglem vzponu enega ekonomskega subjekta, kar predlagani projekt nedvomno je, ne predstavlja skladnega dviga, pač pa dvig s kvadraturu, kjer ena dejavnost vzpodbuja drugo, ne le kompetitivno, pač pa s potrebami in ustvarjanjem možnosti razvoja.

večja ekonomska moč prinaša več sredstev v kulturo (šolstvo, kulturne dejavnosti, knjižnice, štipendiranje dijakov in študentov, večji mentalni potencial prinaša nove dejavnosti, nove ekonomske možnosti)

Ekonomska moč, ki jo predvideni projekt prinaša, je ob razvojnem potencialu treba usmeriti predvsem v kulturne dejavnosti. Te predstavljajo več sredstev v kulturo, kar pomeni šolstvo, obšolske dejavnosti, kulturne dejavnosti družbe kot celote. Pri tem je najpomembnejši element izobraževanje, s tem pa možnosti za štipendiranje domačih dijakov in študentov, kar posledično predstavlja višji izobrazbeni potencial vaščanov, večjo moč tako v kulturi kot v gospodarstvu. Štipendiranje je v tem primeru kratkoročna naložba, rezultati tega pa so daljnosežni v prihodnosti in ključno vplivajo na razvoj vasi in njen pomen v bodočnosti.

Novo gospodarstvo vnaša nove potrebe, pri čemer ne gre za industrijsko dejavnost, pač pa za male, individualne aktivnosti ekonomike, ki ne vnašajo megalomanskih objektov, velikanskih problemov v zvezi s tem, pač pa z individualno iniciativo povezane male obrti, vezane na vas tako z možnostmi kot rezultati. Morebitne večje gospodarske sklope, ki bi se s projektom razvili, je treba locirati ločeno, nedaleč, a v posebnih sklopih zunaj vasi kot zaključene celote gospodarskih enot, kar omogoča ekonomično infrastrukturo, z majhnimi razdaljami in ekonomskimi energetske potrebami, vezanimi na naravne vire.

Pomen kulture v vasi, mentalna rast, manjše migracije

Kultura je za družbo ključnega pomena, takoj za ekonomskim pomenom. A povezava ekonomike s kulturo je tesnejša, kot si predstavljamo. Kulturni odnosi vzpodbujajo tudi gospodarstvo in s tem zagotavljajo lastni obstoj.

Mentalna rast domačinov je v malih gospodarskih organizacijah ključnega pomena, saj tako lažje in bolj aktivno posegajo v delo in razvoj. Kultura povezuje, povezave pa so pomembne prav za gospodarstvo.

Pri tem ne gre pozabiti na migracije, ki so tako zmanjšane na minimum, kar prinaša ekonomske rezultate tako posameznikom kot gospodarstvu. Enovita družba s skupnimi cilji, potrebami in možnostmi, ki jih ustvarja sama, pa predstavlja nepremagljiv kakovostni element, ki kljubuje čistemu kapitalizmu, ki temelji le na ekonomskih izračunih in na trenutnem profitu. Ta se s kulturo družbe ne more kosati.

Bistvo predvidenega projekta je vnos predvsem tistih

elementov, ki gradijo kakovostne gradnike na ekonomskih temeljih, torej na kulturi ekonomike.

Pomen vasi v regiji, vzpostavitev pomembnega centra, ponavljanje in širjenje drugje

Obcestna, vzdolžna vas brez izrazitega centra ni bila nikoli posebej pomembna. Edina znana točka je bila Medjimurska hiža, ki je s požarom izgubila tudi svoj pomen.

Novi projekt centra bo s svojim programom in posledicami ter vplivi na vas ta pomen vrnil, ga razširil in povečal. Ne bo le vplival na projekt sam, pač pa na vso vas, z njenim razvojem pa se bo vrnil pomen, ki ga je MH že imela. Z novimi aktivnostmi in novimi ekonomskimi možnostmi pa bo ta pomen vse večji. Ne le za vas, nov pomen bo dobila vsa regija, s tem pa obstaja možnost ponavljanja projekta na drugih lokacijah, z drugimi vsebinami, a enako strategijo. V tem smislu ne gre več za eno vas, za en projekt, pač pa za sistemski pristop programske politike s točno definiranimi strateškimi cilji: z novo ekonomiko doseči razvoj in višjo raven prostora.

Pomen regije v državi, navezava štirih dežel (Hrvaška, Slovenija, Madžarska, Avstrija)

Regija, razmeroma odmaknjena od centra, bo s projektom dobila nov pomen kot generator novih idej, novih izvedb, novih poti in rezultatov. Posebej pomembno je to zaradi izjemne lege Medjimurja med Avstrijo, Madžarsko in Slovenijo, kjer lahko odigra ključno vlogo združevanja in inseminacije idej o ekonomskih uspehih v združevanju.

To predstavlja novo regionalizacijo, ki ne pozna političnih meja in se navezuje ter se razvija po potrebah, po lokaciji, po hotenjih, po gospodarskih ciljih. To je bodoča temeljna strategija EU, ki je mogoča v manjših okvirih, z manjšimi subjekti, ki lahko v obliki ekonomskih grozdov postanejo gonilo razvoja ne samo regij, temveč države in držav.

Dvig vrednot v naravi, kulturne zavesti, ekonomskih prednosti, pomena: skupni razvoj vasi, regije in dela države kot pomembno ekonomsko-kulturno žarišče v Evropski uniji

Dvig vrednot ni mogoč na ukaz. To je rezultat trdega dela v praksi, ki jo postavlja teorija. Vrednote v naravi in kulturi so tesno povezane, a so mogoče le kot posledica utečenih postopkov ekonomske narave.

Razvoj vasi in regije je odvisen od gospodarskih gibanj, ki jih lahko usmerjamo, a nanje le omejeno vplivamo. Ključni element tega je program, ki mora obsegati ekonomske parametre na temeljih tradicije, dediščine, kulture in skupnih interesov vseh subjektov, tudi finančnih ustanov, uprave, medijev in politike. V kolikor bodo vsi ti subjekti v projektu videli svojo bodočnost, v tem primeru je uspeh zagotovljen.

Več: zgodba o uspehu ni rezultat enega samega subjekta, pač pa skladnega delovanja vseh.

To ne velja le za vas, za regijo ali za del države. Pomembno in uspešno ekonomsko-kulturno žarišče lahko deluje le kot sestavni del ekonomskih in kulturnih elementov ter je lahko le rezultat vseh štirih dežel in taki projekti so zaželeni tudi v Evropski uniji.